

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

2008 ק"פ פשת יתרו תש"ע ט"ו ה' ט"ו יון 2008

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: מדוע זכה יתרו לאכול מן?

שלמה המלך אומר בתחילת ספר קהלת: "הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קְהֵלֶת הַבֵּל הַבְּלִים הַפֶּל הַבֵּל". חז"ל אומרים שכנגד שבע פעמים "הבל" יש שבע תקופות בחייו של האדם. וכמו הבל הפה, גם הן חולפות ומתאדות: בן שנה - דומה למלך, כולם מנשקים ומחבקים אותו. בן שנתיים ושלוש - דומה לחזיר, נוגע בזבל ולא נגעל. בן עשר-כגדי, קופץ ומפזז. בן עשרים-כסוס, מחפש אישה. התחתן - דומה לחמור, נושא את משא הנישואין. נולדו לו בנים-ככלב, מחפש פרנסה, הזדקן-הריהו כקוף.

והנה, על אף שכל זקן וזקן נמשל לקוף, היה אחד שנאמר עליו: "והמלך זקן מאוד", היינו שגם בהיותו זקן, עדיין קיבל את התואר מלך, כתינוק בן שנה. כיצד זכה לכך דוד המלך?

אומר הרב וולבה: יש בחיים תחנות של נפילה: גיל הטיפש עשרה שמתחיל מיד לאחר הבר מצווה, השנה הראשונה והשביעית לנישואין, חתונת הילד הראשון ולידת הנכד. איך אגרום שלא אשבר מהמשברים? הסוד: אמונה בה'. אמרו חז"ל: דוד המלך שר כל הזמן, החל ממעי אמו ועד יום מותו, שאז שר: "ברכי נפשי את ד', הללויה", איזה חיים נפלאים היו לי. דוד המלך ראה בכל דבר את ידו של השי"ת, ממילא היו לו חיים טובים ומאושרים. עלינו לפקוח את עינינו ולראות את הניסים והנפלאות שעושה לנו בורא עולם על כל צעד ושעל.

וזהו: "וישמע יתרו... את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו", וכבר הקשו המפרשים מהו "את כל אשר עשה" לכאורה מספיק היה לומר "את אשר עשה"?

אלא מסביר החפץ חיים על פי משל לחזן בבית הכנסת שהיה אומר את המזמור "אשרי יושבי ביתך", כשהגיע לפסוק "שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים" באותו רגע, היה אחד שקם ועזב את בית הכנסת, וכולו מלא תמיהות הכיצד ה' שומר על הרשעים?! מאידך היה אדם אחר שבאותו רגע נכנס לבית הכנסת ושמע את החזן אומר: "ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד" וגם נתמלא בתימה, הכיצד ה' ישמיד את כל אוהביו?

אולם התשובה לכך פשוטה, עליכם להאזין לכל הפסוק.

כך יתרו זכה להכיר ולדעת את הבורא משום ששמע "את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו", הוא לא הסתפק בחלקיקי סיפורים, אלא שמע את הסיפור כולו ואז נתגלה לו הנהגתו הגדולה של הבורא, עד שהחליט לקום ולעשות מעשה ונתגייר.

"וישמע יתרו כהן מדין חותן משה".

כתב רש"י: מה שמועה שמע ובא? קריעת ים סוף ומלחמת עמלק.

בפרשה הקודמת קראנו: "שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת", כל העמים שמעו ורעדו, אולם רק אחד ויחיד – יתרו, קם ועשה מעשה – "מה שמועה שמע ובא".

הכיצד כל העמים שמעו נחרדו, ובכל זאת לא עשו מעשה? התשובה לכך נמצאת בפרשת הקודמת: "ויהי בשלח פרעה את העם", וכי פרעה הוציא את עם ישראל ממצרים? הרי הקב"ה הוציאם? אלא באמת ה' הוציא את עם ישראל ממצרים, אבל מה אנשים בעולם ראו? שפרעה הוא זה שהוציא את ישראל ממצרים, למחרת עיתוני העולם יצאו בכותרת "פרעה שיחרר את ישראל". כלל לא ראו את יד ה' בדבר. כך גם לאחר קריעת ים סוף, "שמעו עמים ירגזון", אבל גם אז היו מדענים למיניהם שידעו להסביר את הדברים הללו על פי גודי הטבע והמדע, ולא לראות בו את השגחתו יתברך.

מסופר שבעירת מיר, בוקר אחד יצא אוטובוס והחל לאסוף את האיכרים לקחת אותם לעבודתם, אבל בדרך הוא עלה על אחד הגשרים שלא היה מספיק יציב, והגשר קרס עם האוטובוס. כארבעים וחמישה איכרים טבעו למוות. סערו הרוחות וחילפו אשמים. בוני הגשר? העירייה? בעלי חברת האוטובוס? הנהג?

באותו שבוע קם המשגיח רבי ירוחם ממיר זצ"ל ואמר: בנוהג שבעולם, אדם רצח ונידון למוות, אין הורגים אותו מיד. עדיין יש תהליך ערעור, ובינתיים משכנים אותו באגף הנידונים למוות. כעבור זמן נתפסה חוליית מורדים, גם אותם מכניסים לאותו חדר, אחר כך נמצאו זיפני כספים, ונשפטו למוות, מצטרפים כל הנידונים למוות בשיכון אחד. משאושרו פסקי הדין מוציאים את כולם יום אחד, מעמידים אל הקיר מול כיתת יורים, ומוציאים את פסק הדין אל הפועל. "בראש השנה יכתבון, וביום צום כפור יחתמון... מי יחיה, ומי ימות. מי במים ומי באש", ולא רק יהודים אלא: "וכל באי עולם יעברון לפניך כבני מרון". בראש השנה נגזר על אלכס, ועל איגור, ועל עוד ארבעים ושלושה איכרים נוספים מכפרי הסביבה, למות בטביעה. הם חיו על זמן שאול, ואז, עבר אוטובוס מכפר לכפר, מעלה את הנידונים למוות, משלים את הסבב ועולה על הגשר, לבצע את פסק הדין – זה מה שהיה כאן, משפט שמים! זה מה שלא היה כתוב בעיתון.

מצינו במדרש על הפסוק באיוב: "דלתי לאורח אפתח" זה יתרו שהוריד לו הקב"ה מן. ע"כ. ויותר מזה מובא במדרש שוחר טוב (תהילים מזמור ע"ח): אמר רבי איבו, בשש שעות בא יתרו וירד לו מן בשש שעות כנגד ששים רבוא, ובא לו כנגד כל האיברים. ע"כ.

מדוע זכה יתרו שירד עברו מן?

על המן נאמר (בהעלותך י"א) "וְהָיָה טַעֲמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמַיִן", היינו שהיה למן טעם כמו שמרגיש התינוק שיונק משדי אמו. ומדוע מרגיש התינוק טעם טוב שיונק משדי אמו? משום שמרגיש את אהבתו אליה. כך ישראל בעת אכילת המן, הרגישו את אהבת הקב"ה אליהם.

יתרו שראה את "כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו", גילה את אהבת הקב"ה לעם ישראל, גם הוא חפץ באהבה זו, לכן קם והתגייר, והקב"ה החזיר לו אהבה והוריד עברו מן.

דבר מעניין כתב רבי צדוק הכהן מלובלין ז"ע בספרו תקנת השבין (עמ' ע"ה): וכל אכילת שבת כאכילת המן, שפועל להכניס דברי תורה בלב גם מי שלא זכה לאור תורה. ע"כ. היינו שלמאכלי שבת יש את הסגולה והמעלה של אכילת המן שבמדבר.

ואפשר להסביר, כיון שעניין המן הוא גילוי אהבת הקב"ה אל בניו, גם השבת היא מתנה טובה, וגילוי אהבת הקב"ה לבניו, לכן במאכלי השבת יש את מעלת וסגולת המן.

נסיים בסיפור שימחיש לנו את זה, הסיפור קרה לפני שלש עשרה שנה, סמוך לפסח תשס"ג.

זוג צעיר, תושבי העיר אלעד, היו גרים בדירה שכורה ורכשו דירה מקבלן בתהליכי בניה. הם שלמו לקבלן לפי קצב התקדמות הבניה. הבעל השיג סכום של עשרת אלפים דולר ששוויו היה אז ערך ל-ארבעים ושמונה אלף שקלים ואותו תכנן להעביר לקבלן. בינתיים הוא הניח את שטרות הכסף במקרר, עטופים בנייר כסף שהוכנס לתוך שקית עוגיות.

אשתו ידעה שבעוד מספר ימים היא עתידה ללדת בשעה טובה ומוצלחת ולכן החליטה להזדרז ולהספיק לנקות את הבית לפסח. היה זה ביום חמישי. האישה החליטה לנקות ולפנות את המקרר והמקפיא. היא עבדה ביסודיות וזרקה את כל שאריות החמץ לפח, בין היתר היא השליכה את השקית שהכילה את הכסף העטוף בנייר כסף. כאשר הגיע הבעל הביתה, הוא פתח את המקרר כדי להרוות את צמאונו ומה רבה היתה הפתעתו כשגילה שהמקרר נוקה "ניקוי יסודי" לפסח על ידי אשתו.

הוא סיפר לה בחרדה שהוא החביא במקפיא את הכסף וזאת כיון שפחד להחזיק סכום כזה גדול ללא שמירה. הוא ניגש בזריזות לעבר החלון והבחין במשאית זבל שאספה את האשפה. הוא רדף אחרי המשאית כשכולו מתנשף וניסה לסמן לנהג הערבי לעצור. לפתע, ללא כל סיבה הגיונית, נתקעה המשאית סמוך ליציאה מהעיר. היהודי הסביר לנהג שבתוך משאית הזבל נמצא סכום גדול שהושלך לאשפה. נהג המשאית אמר ליהודי שהמשאית התקלקלה ושהוא מתקשר להזמין עזרה לחילוץ, ולאחר חילוץ תגיע המשאית לכפר קאסם ושם ירוקנו את האשפה. החילוץ התעכב ורק בבוקרו של יום שישי חולצה המשאית, ויצאה לכפר קאסם.

במהלך ההתרחשויות אמר הבעל לאשתו שוב ושוב שהכל מאת ה' ואנו מקבלים את הכל באהבה, מאמינים בני מאמינים שהכל יסתדר, אך הוא לא פסח על מידת ההשתדלות. הוא גייס כארבעים יהודים טובים מתושבי העיר, והם נסעו לעבר כפר קאסם, החל מסע החיפושים כדי למצוא את סכום הכסף שאבד. המשימה היתה קשה ביותר, כמו למצוא מחט בערמת שחת. חיפושיהם עלו בתוהו וכניסת השבת ממשמת ובאה. ציבור המחפשים חשש שכאשר הם יעזבו את המקום, התושבים הערבים יקפצו על ההזדמנות פז שנקראת להם וינסו למצוא את

חבילת השטרות. לכן, נהגו בדרך חכמה ביותר: הם עשו מעגל והחלו לרקוד משמחה, כדי שהערבים יחשבו שהשטרות התגלו ושבנו לבעליהם וכך לא יחפשו אחריהם במהלך השבת.

המחפשים חזרו לאלעד כדי לשבות את השבת. במהלך השבת הגיעו לאוזניו של מאבד מילותיו של החיד"א ("מתוק מדבש" אות ו'): "ובעינינו ראינו בני אדם שהגיעתם צרה עד לקראת שבת, וביום שבת עצמו הסיחו דעתם מצרתם ושמחו בשמחת השבת כראוי ולא הכניסו עצב ודאגה בליבם על צרתם, זכו שאבלם נהפך להם לששון, ונושעו מצרתם בנס ופלא". הרי לנו הבטחה מהרב החיד"א, שאם אדם נקלע לצרה כלשהיא ומסיח דעתו ממנה ביום השבת, רואה ישועות!

מיד בצאת השבת, חזרו תושבי העיר אלעד לכפר קאסם ובידיהם פנס רב עצמה שהאיר את כל השטח בצורה נפלאה. החיפושים התחדשו, וברוך השם נמצאה האבידה.

לפי יסוד דבריו של רבי צדוק שיש באכילת מאכלי שבת סגולת אכילת המן, יש לתת ביאור חדש לענין אכילת דגים בשבת, כדברי מסכת שבת (דף ק"ח) במה מענגו? רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר, בתבשיל של תרדין 'ודגים גדולים' וראשי שומין. ע"כ

מה ענין אכילת דגים בשבת?

אלא כתב הר"ן בחידושיו למסכת שבת (דף קח). שהגמרא בשבת דף קמו. אומרת שעם ישראל שעמדו בהר סיני פסקה מהם זוהמת נחש, ואילו אומות העולם שלא עמדו בהר סיני לא פסקה מהם זוהמת נחש. אומר הר"ן, זוהמה זו נכנסה גם לכל הבעלי חיים, ולכן גם כל הבעלי חיים באו בהר סיני ונסתלקה מהם זוהמת נחש, מלבד הדגים שלא נכחו שם כיון שבמדבר אין ימים ונהרות, ולכן נותרה בהם זוהמת הנחש.

לכן נהגו לאכול דגים בשבת, שכן באכילה של שבת יש בהם מקדושת המן שהוא כנגד התורה הקדושה, ולכן על ידי זה מוציאים ומסלקים מהדגים את זוהמת הנחש שנשארה בהם.

"להתענג בתענוגים"

מאגר השיעורים של

הרב איתי בן אהרן שליט"א

חייגו: 0772618021

לשיעורים על תנאים ואמוראים הקש שלוחה 3

לשיעורים על פרשת יתרו הקש שלוחה 125

לשיעורים על סידור התפילה: הקש 55

לשיעורים על ספר שמואל הקש 56

בברכת שבת שלום ובשורות טובות.